

جدی‌انگاری جرم و عوامل اجتماعی...

مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره دوازدهم، شماره 1 و 2

جدی‌انگاری⁵² جرم و عوامل اجتماعی مرتبط با آن

(مطالعه نمونه‌ای از دانشجویان دانشگاه تربیت معلم تهران)

سید حسین سراج‌زاده، احمد جعفری

چکیده: بررسی نگرش‌های عمومی در رابطه با جرایم و مجازات‌ها از دیرباز در کشورهای غربی مرسوم بوده است. هدف اساسی این مطالعات آگاهی از نگرش مردم نسبت به جرایم و مجازات‌ها و ایجاد هماهنگی بیشتر بین این نگرش‌ها و قوانین کیفری و نظام مجازات است. با وجود این، مطالعات مذکور در ایران مرسوم نیست. هدف این مقاله آگاهی از نگرش جمعیت مورد مطالعه در رابطه با جدیت و اهمیت جرایم و عوامل مرتبط با آن است. روش به‌کار رفته در این بررسی پیمایشی است. تعداد 320 نفر از دانشجویان دانشگاه تربیت معلم به‌عنوان نمونه انتخاب و اطلاعات توسط پرسشنامه جمع‌آوری شده است. یافته‌ها نشان می‌دهند که عوامل زیادی مثل دینداری، توسعه‌یافتگی، شهرنشینی، طول مدت تحصیل در دانشگاه و جنسیت با میزان جدی‌انگاری جرم رابطه دارد. لیکن در این بین رابطه دینداری بسیار قوی‌تر می‌باشد. دینداری برخلاف عوامل دیگر سبب جدی‌انگاری بیشتر جرایم می‌گردد. یافته‌های این تحقیق در چارچوب دلالت‌های نظریه جرم دورکیم، نظریه تضادگرا و نظریه بر ساخت‌گرایی تبیین شده است.

مفاهیم کلیدی: جدی‌انگاری جرم، زیانبارانگاری، نادرستانگاری، جرم، مجازات، بزه‌دیدگی.

مقدمه

مروری بر قوانین کیفری نشان می‌دهد که برخی جرایم مهم‌تر از بقیه هستند و برای

همین شایسته مجازات‌های سنگین‌تری شده‌اند. لیکن تغییرات اجتماعی، ارزش‌های حاکم بر زندگی اجتماعی را متأثر کرده و در نتیجه، ارزیابی‌های افراد از جدیت جرایم نیز

تحت‌تأثیر ارزش‌های جدید، دگرگون می‌شود. بر این اساس در جوامع دموکراتیک سعی می‌شود با تکیه بر روش‌های علمی نگرش‌های عمومی در رابطه با جرایم مورد مطالعه قرار گیرند تا معیارهای مناسبی از اهمیت اجتماعی جرایم در دسترس قانون‌گذاران و مسئولین قضایی قرار گیرد.

انگاری جرم با رعایت ملاحظات، قادرند های جدی از آن گذشته، نتایج پژوهش بینی شده های پیش‌بنیادهای مناسبی برای بحث در مورد تناسب جرایم و مجازات های مربوط به جدی در قانون فراهم آورند. یکی از عوامل اساسی رواج پژوهش های اخیر این بوده است که پرداختن به این مطالعات به انگاری جرم در دهه ها با بسیاری از نیازهای نظام قضایی در رابطه با چگونگی تناسب مجازات های انجام جدیت جرایم از نظر مردم، مشروعیت نظام قضایی، حمایت از دادرسی شده، افزایش همکاری با پلیس، احساس امنیت اجتماعی، کاهش جرم، افزایش وری بیشتر از منابع و امکانات جامعه، افزایش نگرش مثبت به پلیس، بهره های جدید برخورد با مجرمین (از قبیل روش‌انجام اجتماعی و پذیرش شیوه گویند (همیلتون، 1980؛ ور، پذیری مجدد) پاسخ می‌بازپروری، اصلاحی و جامعه 795:1989؛ لوی و جونز⁵³،

1985؛ ور⁵⁴، 795:1989؛ کارولین بال⁵⁵، 2001؛ هلر⁵⁶، 2003 تارلینق⁵⁷ و موریس⁵⁸، (2010).

جدی انگاری جرایم می‌تواند نشانه انسجام اجتماعی بالا باشد و نیاز به نظارت اجتماعی رسمی را کاهش دهد. در این راستا بسیاری از پژوهش‌گران نرخ پایین

⁵³ .senoJ dna .M ,iveL .

⁵⁴ kraM .

⁵⁵ nyloraC .

⁵⁶ ,elleH .

⁵⁷ regoR .

⁵⁸ eitaK .

جرائم در جوامع اسلامی را ناشی از جدی‌انگاری بالای جرایم در این جوامع می‌دانند (سراج‌زاده، 542:2008). از سوی دیگر، کاهش جرم و بهره‌وری امکانات نظارت رسمی (پلیس و دادگستری) را در پی دارد. همچنین پژوهش‌ها نشان از آن دارند که جدی‌انگاری جرم با احساس امنیت اجتماعی و ترس از بزه‌دیدگی رابطه‌ای قوی دارد، زیرا مردم از جرایمی که می‌پندارند خیلی جدی است مثل قتل کمتر می‌ترسند تا از جرایمی مثل سرقت که احساس می‌کنند چندان جدی نیست. آنان می‌پندارند احتمال بیشتری دارد که قربانی یک جرم نه چندان جدی قرار گیرند تا جرمی با

جدیت بالا مثل قتل (ور، 2000:454). از طرف دیگر، مجرمین تمایل کمتری برای ارتکاب جرایمی دارند که احساس می‌کنند جامعه آن‌ها را جدی‌تر می‌دانند چون بر این باورند که در صورت ارتکاب یک جرم جدی بیشتر باید هزینه بدهند. انگاری جرم بیشتر از پیامدهای عینی جرایم باشد و در ارزیابی اما وقتی جدی‌های تأثیر بر ساخت‌جدیت جرایم به جنبه زیانباری توجهی نشود و یا مردم تحت (ها) قرار های غیرواقعی رسانه‌غیر واقعی یا سوگیرانه از جرایم (نظیر گزارش گیرند (بانکس⁵⁹، 2005، 170)، ممکن است

کار برای نظام نظارت رسمی دشوارتر گردد زیرا انتظارات از آن فراتر از شود و غلبه راهبردهای تنبیهی در برخورد با مجرمین عرصه را بر واقعیت می‌های بازتوان کننده⁶⁰پذیرش اجتماعی روش

تنگ‌تر می‌کند. در این‌صورت امکانات پلیس فقط صرف مبارزه با انحرافات می‌گردد که فقط از نظر گروه‌های خاصی از جامعه غیر قابل تحمل هستند و از نظر عموم پیامدهای عینی چندانی در بر ندارند. این امر ضمن به خطر انداختن انسجام اجتماعی، چهره‌ای خشن از پلیس و قانون ارائه می‌دهد که پیامد آن افزایش ترس از پلیس است.

با آن‌که آگاهی از نگرش افکار عمومی نسبت به جرایم و مجازات‌ها برای تقویت نظام حقوقی با واسطه حمایت مردمی بسیار اهمیت دارد، این موضوع در ایران چندان مورد توجه دستگاه قضایی و نهادهای پژوهشی قرار نگرفته و تقریباً مطالعه‌ای در این زمینه وجود ندارد. این در حالی است که افکار عمومی تحت تأثیر عوامل مختلف درون‌زا و برون‌زا در حال تغییر بوده و این تغییر قاعدتاً موجب دگرگونی در مفهوم مجرمیت شده است. این مقاله در پی آن است تا گامی در جهت شناسایی نگرش بخشی از جامعه نسبت به جرم و مجازات یا جدی‌انگاری جرم بردارد و عوامل اجتماعی مرتبط با آن را مطالعه کند.

پیشینه تجربی تحقیق

ای نسبتاً یافته سابقه انگاری جرم در کشورهای توسعه‌های مربوط به جدی‌پژوهش طولانی دارد. در یکی از اولین مطالعات، سلین و ولفگانگ (1964)، در کار خود با عنوان «ارزیابی بزهکاری»⁶¹ تعداد 141 رخداد جنایی را به نمونه ای 1000 نفری از دانشجویان، قضات و افسران

پلیس‌نشان دادند و از ایشان خواستند دامنه جدیت هر رخداد جنایی را براساس یک جرم مینا (مثل دزدی دوچرخه) و در مقایسه با آن مشخص سازند. در این مطالعه وجود یک توافق ارزشی در جدی‌انگاری جرم مشاهده شد (رزی و همکاران، 1974). روش سلین و ولفگانگ در

⁵⁹ kraM .

⁶⁰ .

⁶¹ fo tnemerusaeM .

مطالعات بعدی جدی‌انگاری جرم کاربرد زیادی داشته است (روزن مرکل، 2001:309). با اینکه بسیاری از یافته‌های تحقیق ایشان در مطالعات بعدی تأیید شد، اما دیری نپایید که تأکید بیش از حد سلین و ولفگانگ بر وجود اجماع با یافته‌های مطالعات جدیدتر به چالش کشیده شد. وولی مین و همکارانش⁶²، (1986) تحقیقی را در منطقه پاپوا واقع در گینه نو⁶³ برای سنجش

رابطه شهرنشینی با جدی‌انگاری جرایم، اجرا کردند. آن‌ها نتیجه گرفتند که میانگین کلی رتبه‌بندی پاسخ‌گویان شهرنشین با میانگین مجازات‌های قانونی در چهار دسته از جرایم (جرایم بر علیه افراد، دارایی، جرایم جنسی و جرایم بدون قربانی) همخوانی دارد. لیکن میانگین پاسخ‌گویان روستایی با مجازات‌های قانونی و میانگین پاسخ‌گویان شهری فاصله زیادی داشت، به نحوی که پاسخ‌گویان روستایی در مقایسه با پاسخ‌گویان شهری و قوانین رسمی، جرایم را جدی‌تر می‌پنداشتند. همچنین محققین مذکور نتیجه گرفتند که میزان جدی‌انگاری جرم افراد با قرار گرفتن طولانی‌تر در معرض فرهنگ شهری به‌ویژه در رابطه با جرایم جنسی و بدون قربانی کمتر می‌شود.

در سال 1989 پیمایشی توسط مارک وِر⁶⁴ در شهر دالاس ایالت تکزاس انجام شد. هدف این

پژوهش این بود که مردم در ارزیابی جدیت جرم بیشتر به نادرستی آن (جنبه کنند. گرچه دهند، یا آنان بر اساس جنبه زیانباری قضاوت می‌اخلاق) اهمیت می‌اقلیتی در حدود 26 درصد درباره جدیت تمامی جرایم بر اساس اهمیت اخلاقی⁶⁵ نظر ها داوری کرده بودند، ولی به آن

محقق، جدی‌انگاری بیشتر پاسخ‌گویان متأثر از بعد زیانباری جرایم بود. مرکل (2001)، با اندکی تغییر در روش مارک وِر (1989) از این روش در برآورد سفیدان در مقایسه با جرایم خیابانی استفاده نمود. انگاری جرایم یقه‌جدی سفید روی هم رفته کمتر انگاری جرایم یقه‌فرض محقق بر این بود که میزان جدی سفید بین از سایر جرایم نخواهد بود و افراد در برآورد جدیت جرایم یقه‌ها محقق شوند. برای آزمون این فرضیه زیانباری و نادرستی تمایز قایل می‌ای به تعداد 268 نفر از دانشجویان آمریکایی استفاده کرد. در از نمونه دست آمد؛ میزان متغیرهای جدیت⁶⁶، زیانباری⁶⁷ این پژوهش نتایجی چند به و نادرستی⁶⁸ برای جرایم

⁶² ennaiD .

⁶³ weN ni aupap .

⁶⁴ kraM .

⁶⁵ larom .

⁶⁶ .

⁶⁷ .

⁶⁸ .

خشن بیشتر از سایر جرایم بود، در این رده‌بندی بعد از جرایم خشن، جرایم
یقه‌سفید و بعد

جرایم مربوط به اموال قرار گرفته بودند؛ یافته‌ها نشان دادند که هر دو بعد نادرستی و زیانباری در برآورد میزان جدیت مؤثرند، لیکن در جرایم یقه سفید افراد گرچه می‌پندارند این جرایم مثل بقیه نادرست هستند به جنبه زیانباری هم اهمیت زیادی می‌دهند. به‌نظر روزن مرکل، امروزه آگاهی مردم از آثار زیانبار جرایم یقه‌سفید در مقایسه با زمانی‌که تحقیقات اولیه در این مورد اجرا می‌شد، بالاتر رفته است. برای همین میزان جدی‌انگاری مردم نسبت به جرایم فوق در حال افزایش است.

پیکرو و همکارانش، در تحقیقی در شهر نیویورک خواستند بدانند که مردم در برابر کدام دسته از جرایم (جرایم خیابانی یا جرایم یقه‌سفید) سخت‌گیرتر هستند. به‌نظر محققین مذکور عقیده غالب بر این است که مردم جرایم یقه‌سفید و مدیریتی را چندان جدی نمی‌پندارند و از پیامدهای آن برای جامعه اطلاع چندان‌ی ندارند. ولی از آن‌جا که بیشتر در معرض آسیب‌های ناشی از جرایم خیابانی هستند، آن‌ها را جدی‌تر می‌دانند. نتایج این تحقیق نشان داد که این باور همه‌جا و همیشه صادق نیست. زیرا در این تحقیق پاسخ‌گویان انواع مشخصی از جرایم یقه‌سفید چون اختلاس و فساد مالی را از جرایم خیابانی جدی‌تر می‌دانستند (پیکرو و همکاران، 2009).

انگاری جرایم خشن، اجماع بسیار گسترده و پایداری که مطالعات جدی‌با این اند به دهند، ولی مطالعاتی که به صورت میان فرهنگی اجرا شده‌را نشان می‌ها و اقوام انگاری برخی جرایم خشن در بین فرهنگ‌اختلافاتی در رابطه با جدی‌های متفاوت اشاره نمودند. هرزوغ (2004)، در ضمن تحقیقی با عنوان نگرش‌های مختلف‌های قومیت‌نسبت به جرایم ناموسی، اختلافاتی را در بین نگرش مشاهده نمود. نتایج این تحقیق نشان داد اعراب در برابر جرایم و خشونت‌اند⁶⁹ آسان‌های ناموسی (خشونت مردان علیه زنانی که خطای جنسی داشته‌گیرتر از

یهودیان هستند (هرزوغ، 896:2004).

نیومن در سال 1976 یک مطالعه میان فرهنگی را در بین شش کشور (ایران، اندونزی، ایتالیا، یوگسلاوی، هندوستان و ایالات متحده آمریکا) اجرا کرد. در این تحقیق او درصدد بود میزان جدی‌انگاری جوامع مذکور را نسبت به 9 فعالیت که در اغلب فرهنگ‌های دنیا رفتار انحرافی شمرده می‌شوند (راهزنی، زنا با محارم، استفاده غیرقانونی از بودجه عمومی، هم‌جنس‌گرایی، سقط جنین، مصرف مواد مخدر، تخریب محیط زیست، شورش، و کمک نکردن به فرد در معرض خطر) برآورد نماید. نتایج این تحقیق نشان داد؛ نمرات جدی‌انگاری کشورهای اندونزی و ایران از بقیه بیشتر است. نیومن نتیجه می‌گیرد؛ تفاوت نمرات دو کشور

⁶⁹ . FVM-srentrap etamitni evah ohw(elameF tsniagA ecneloiV elaM(

فوق به علت حضور پررنگ دین اسلام در این دو جامعه است (سراج زاده، 2008:543). ایوانز و اسکات (1984)، پژوهشی میان فرهنگی در زمینه جدی‌انگاری جرم اجرا کردند. این پژوهش در بین پاسخ‌گویانی اجرا شد که از نظر فرهنگی متفاوت بودند. نمونه آماری آنان شامل 535 نفر دانشجوی آمریکایی و 599 نفر از دانشجویان خاورمیانه‌ای (عمدتاً کویتی) بود که در دانشگاه‌های آمریکا تحصیل می‌کردند. ایوانز و اسکات به این نتیجه رسیدند که؛ پاسخ‌گویان خاورمیانه‌ای پس از جرایم خشن بیشترین نمره جدیت را به جرایم اخلاقی اختصاص داده بودند. به نظر ایوانز و اسکات این امر ناشی از حضور پررنگتر مذهب در فرهنگ خاورمیانه می‌باشد. از سوی دیگر، آنان نتیجه گرفتند که میزان دینداری در بین هر دو گروه از پاسخ‌گویان رابطه معناداری با میزان جدی‌انگاری جرم دارد. بدین ترتیب که پاسخ‌گویان دیندارتر جرایم را جدی‌تر می‌دانند.

انگاری جرم زاده، در سال 2002، رابطه عوامل اجتماعی مختلف را با جدی‌سراج را در بین دانشجویان ایرانی بررسی نمود. در این پژوهش رابطه متغیرهای مختلفی مثل جنس، پایگاه اجتماعی اقتصادی، محل سکونت، دینداری، نوع گرا) و مدارای فکری⁷⁰ (نظر پاسخ‌طلب یا اصول‌گیری سیاسی (اصلاح‌دینداری، جهت‌انگاری گو در مورد آزادی بیان و مطبوعات) با جدی جرم مورد بررسی قرار گرفت. محقق به این نتیجه رسید که در میان متغیرهای گویان در انگاری جرم دارد، پاسخ‌فوق دینداری بیشترین همبستگی را با جدی کنند. بندی می‌ترند و آن را بعد از قتل رتبه‌مورد جرایم اخلاقی و جنسی جدی های مدرن همسانی بیشتری داشت ها با ارزش‌که نوع دینداری آن البته کسانی نسبت به دیگران در رابطه با جرایم اخلاقی و جنسی تساهل بیشتری داشتند. طلبی بود نسبت به دیگران ها به سمت اصلاح‌گیری سیاسی⁷¹ آن‌که جهت‌کسانی در برابر جرایم ایدئولوژیکی سیاسی و جنسی جدی‌انگاری کمتری نشان دادند. پس از دینداری، جنسیت در مورد جرایم اخلاقی و جنسی بیشترین تأثیر را داشته است. در این تحقیق، بین متغیرهای پایگاه اجتماعی و محل سکونت با جدی‌انگاری جرم رابطه قدرتمندی مشاهده نشد.

در مجموع پژوهش‌های پیشین حاکی از آن است که جدی‌انگاری جرم يك سازه اجتماعی است و فرهنگها ملیت‌های مختلف از این نظر متفاوت می‌باشند. همچنین، در سطح ملی هم افراد متعلق به گروه‌ها، قشرها، و مناطق مختلف ارزیابی متفاوتی از جدی‌انگاری جرایم دارند. فقدان یا کمبود تحقیقات اجتماعی درباره جدی‌انگاری جرم و ابعاد آن در ایران، بر اهمیت

⁷⁰ lautcelletni .

⁷¹ lacitilop .

موضوع این مقاله به عنوان يك گام اوليه اکتشافی و در عین حال تبیینی درباره این موضوع می‌افزاید.

مبانی نظری تحقیق

یافته‌های مطالعات جدی‌انگاری جرم به‌طور کامل در قالب هیچ‌یک از تئوری‌ها و پارادایم‌های جامعه‌شناسی قابل تبیین نیستند (رزی و هنری، 1980:497). با وجود این، نظریه‌های جامعه‌شناسی چارچوب‌های مفهومی ارزنده‌ای در این‌باره به‌شمار می‌روند، زیرا هرکدام از آنها می‌توانند قسمتی از این یافته‌ها را تبیین نمایند. علاوه بر نظریه‌های مرور شده در این نوشتار برخی پژوهش‌های انجام شده، چارچوب‌های مفهومی ارزنده‌ای در این‌باره دارند که از آنها هم در تنظیم فرضیه‌ها و تبیین یافته‌های تحقیق استفاده شود.

نظریه جرم دورکیم : تعریف دورکیم از جرم پایه نظری مهمی برای مطالعه جدی‌انگاری جرم می‌باشد. دورکیم بازشناسی عمل مجرمانه را در ارتباط با مجموعه ارزش‌های مشترک یا همان وجدان جمعی جامعه می‌داند. وی با محور قرار دادن وجدان جمعی عملی را جرم می‌داند که جریحه‌دار کننده وجدان عمومی است (دورکیم، 1384:78). بر این اساس، اعمالی که وجدان جمعی را بیشتر بیازارند خاصیت مجرمانه بیشتری خواهند داشت و جدی‌تر خواهند بود (همان، 490). به نظر او نوع سازمان اجتماعی حاکم بر جوامع نقش تعیین‌کننده‌ای در مجرمانه دانستن برخی اعمال دارد. همچنین تأکید وی بر تغییر میزان و شدت وجدان جمعی در نتیجه تغییر نوع همبستگی جوامع می‌تواند در تبیین دلایل نگرش‌های تنبیهی جوامع اولیه و ساده نسبت به جرایم (به‌ویژه جرایم اخلاقی) و تبیین تنوع نگرش‌ها به جرایم در جوامع پیشرفته مورد استفاده قرار گیرد. در جوامع اولیه با همبستگی مکانیکی به علت غلبه وجدان جمعی تعداد جرایم و واکنش در برابر آنها زیادتر بوده و مجازات‌ها خاصیت عاطفی بیشتری دارند. در جوامع اولیه ممکن است اعمالی جرم در نظر گرفته شوند که لزوماً با زیان عینی همراه نباشند. اعمالی مثل مصرف غذاهای حرام و لمس برخی اشیاء ممکن است جدی‌ترین جرایم به حساب آیند (ور، 1989:795). در جوامع جدید با تغییر سازمان اجتماعی از همبستگی مکانیک به ارگانیك و ضعف وجدان جمعی از اهمیت جرایمی که به ارزش‌های مشترک حمله می‌کردند و جنبه اخلاقی بیشتری داشتند، کاسته می‌شود و در مقابل جرایمی مهم‌تر می‌شوند که مردم تصور می‌کنند آسیب عینی بیشتری برای فرد و اجتماع دارند. بدین‌خاطر در جوامع با همبستگی ارگانیکی مجازات‌ها جنبه تنبیهی کمتری داشته و بیشتر به ترمیم و جبران خسارت وارده بر امور توجه دارند. نظریه دورکیم نشان می‌دهد که با تغییر سازمان اجتماعی شیوه‌های برخورد با جرایم

نیز دگرگون گشته و با مقتضیات زمان و مکان متناسب می‌گردند. نظریات کارکردگرایانه چون نظریه دورکیم روی هم رفته وجود يك اجماع ارزشی و هنجاری را در جامعه فرض می‌گیرند. مرزهای اخلاقی اعمال غیر قابل پذیرش از نظر عموم را می‌توان از اجماع ارزشی استخراج نمود و در قوانین کیفری به تصویر کشید (رزی و هنری، 1980:495).

نظریه‌های تضادگرا : برخلاف پژوهش‌های اولیه جدی‌انگاری، یافته‌های تحقیقات بعدی چارچوب‌های مفهومی اجماع‌گرایانه را به چالش کشید. هرچند وجود اجماع نسبی برای جدی به نظر رسیدن يك جرم ضروری است اما چارچوب‌های مفهومی توافق‌گرا در تبیین اثر متغیرهایی مثل پایگاه اجتماعی-اقتصادی، جنسیت، گروه‌های اجتماعی مختلف و اقلیت‌ها بر جدی‌انگاری جرایم توفیق چندانی نداشتند. از سوی دیگر، اجماعی که رهیافت‌های توافق‌گرا بر آن تأکید دارند با مسائلی همراه است. اجماع هنجاری همیشه به صورت آزادانه و غیررسمی شکل نمی‌گیرد. ممکن است اجماع تحت‌الشعاع قدرت طبقات حاکم قرار گیرد یا از طریق کنترل بر نظام آموزشی، رسانه‌های گروهی و حتی نظام الگویی یا باورداشتهایی دینی به دست آید. در این صورت، اجماع مشاهده شده در تحقیقات جدی‌انگاری جرم تنها نشان‌دهنده قدرت تلقین رسانه‌ها و نظام آموزشی جامعه خواهد بود (رزی و هنری، 1980:496). علاوه بر این، شواهد تجربی نشان داده‌اند که ارزیابی‌کنندگان جدیت جرایم مایل هستند از شرایط مجرم، جنسیت و نیت وی آگاهی کسب نمایند (سبا⁷²، 1986:29 و ون و همکاران، 2002).

مفاهیم نظریه‌های مارکسیستی و انتقادی از قبیل از خودبیگانگی و تأثیرپذیری آگاهی افراد از شرایط اجتماعی و اقتصادی‌شان و نیز برخی دلالت‌های نظریه‌های فمینیستی در رابطه با شرایط اجتماعی و اقتصادی ویژه زنان، می‌توانند در تبیین یافته‌های مربوط به پایگاه اجتماعی، جنسیت و اقلیت‌ها به کار آیند. از منظر تضادگرایان، ساخت نابرابر جامعه باعث می‌گردد افراد تحت‌تأثیر موقعیت طبقاتی خود برخی فعالیت‌های انسانی را جرم تلقی کنند. برای مثال، فعالیت‌هایی مثل اعتصاب، تشکیل اتحادیه‌ها و اعتراضات خیابانی از سوی طبقه سرمایه‌دار به عنوان جرایمی بسیار جدی در نظر گرفته شوند. همچنین ممکن است طبقات سرمایه‌دار در مقایسه با طبقات پایین‌تر جامعه جرایم اقتصادی همچون رشوه‌خواری، اختلاس و فساد سازمانی را کمتر جدی بپندارند. زیرا یکی از کارکردهای این جرایم حفظ موقعیت بالاتر ایشان است. همچنین، براساس دلالت‌های رویکردهای فمینیستی مردسالارانه بودن ساختارهای

⁷² eilseL .

اجتماعی و فیزیکی جامعه، درک زنان از مناسبات قدرت جنسیتی، به حاشیه رانده شدن زنان، عدم ادغام اجتماعی آنان، نوع جامعه‌پذیری متفاوت، تجربه خشونت و آزار جنسی و برخی شرایط جسمانی و فردی زنان موجب می‌گردد که آنان در رابطه با جرایم بیشتر احساس ناامنی کنند (صادقی و میرحسینی، 125:1388) و به تبع جرایم را جدی‌تر بپندارند. آن دسته از جرایم که زنان قربانی مستقیم آن هستند (مثل تجاوز به عنف، آزار جنسی، قتل ناموسی و خشونت خانوادگی) و یا جرایمی که قربانی آن‌ها افراد هستند (مثل مزاحمت، کیف‌قاپی و زورگیری) و حتی برخی جرایم خشن، برای زنان جدی‌تر هستند در مقابل جرایمی که کلیت جامعه را تهدید می‌کنند (مثل اختلاس، جرایم یقه‌سفید و اقتصادی) برای مردان جدی‌ترند (ون و همکاران، 2002: 2002). هرچند زنان در مقایسه با مردان روحیه تنبیهی کمتری دارند (قاسمی، 2009).

گرایانه جدیت و اهمیت جرایم **گرایی**⁷³ : از دیدگاه بر ساختن نظریه بر ساخت

در یک فضای

میان ذهنیتی بر ساخته می‌شود. در ارزیابی جدیت جرم، تعاریف مطرح شده از شرایط عینی عمل مجرمانه بیش از خود شرایط عینی تأثیرگذارند. پس جدی‌انگاری جرم را باید یک پدیده ذهنی دانست تا عینی (بلیک⁷⁴، 1979 به نقل از ون و همکاران⁷⁵، 624:2002).

امروزه تعاریف ارائه شده از رفتار انحرافی به قانون محدود نمی‌شود و بر همین اساس احتمال دارد که برخی رفتارهای انحرافی که قبلاً جرم تلقی می‌شدند دیگر جرم در نظر گرفته نشوند و یا چندان جدی نباشند. رویکردهای جدید مثل پزشکی شدن، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی در تلاش هستند که رفتارهای انحرافی را به‌عنوان موضوع خود مورد مطالعه قرار دهند و حتی در تلاشند نگرش مردم نسبت به آن‌ها را تغییر دهند. برای مثال مداخلات پزشکی سعی نموده نگرش بیمار محور به اعتیاد را رواج دهد. از سوی دیگر، نتایج برخی مطالعات نشان می‌دهد که نگرش مذکور در کاهش جرم، پذیرش مجرمین و بازپروری آنان مؤثر بوده است (جوهری و همکاران، 21:1390).

همچنین تبیین‌های جامعه‌شناختی و روان‌شناختی افراد را به ساختارهای اجتماعی اقتصادی و یا سازوکارهای تربیتی نامناسبی متوجه می‌کنند که فرد مجرم را در برگرفته اند. تبیین‌های مذکور با برساخت مجرم به‌عنوان قربانی عوامل مورد نظرشان، مسئولیت را از او گرفته و

متوجه موارد دیگر می‌کنند (لوزیک، 124:1388). این رویکردها گرچه در مقایسه

⁷³ .

⁷⁴ . D , ekalB.

⁷⁵ gnoehC iaW dna uihC niL iaL ,nawK gnueK gniY ,nawK kcirtaP .

با رویکردهای اولیه مسئولیت کمتری برای مجرم به‌عنوان کنشگر اخلاقی قایل
است، اما با

تغییر نگرش‌های مردم به جرایم و مجرمین و افزایش پذیرش مجرمین به‌عنوان
عضوی از جامعه

که نیازمند کمک و بازپروری است، زمینه را برای روش‌های بازتوانی‌کننده مجرمین آماده

می‌کند.

علاوه بر این، تعمیم رویکردهای جدید مجرمیت موجب آگاه‌تر شدن مردم در رابطه با پیامدهای انواع جرایم و تغییر میزان جدی‌انگاری می‌شود. برای مثال در اثر رشد آگاهی‌های عمومی و تبلیغات محافل سیاسی اجتماعی در رسانه‌ها جدی‌انگاری عمومی نسبت به جرایم یقه‌سفید در مقایسه با جرایم خیابانی و جرایم شخصی بیشتر شده است (رزی و هنری، 1980:497 و روزن مرکل، 2001:323).

فرضیه‌های تحقیق

بر اساس دلالت‌های نظریه دورکیم می‌توان انتظار داشت کسانی که در مناطق شهری و توسعه یافته‌تر زندگی می‌کنند و به پایگاه اجتماعی اقتصادی بالاتری تعلق دارند نسبت به جرائم سخت‌گیری کمتری داشته باشند، یا به عبارتی آن‌ها را کمتر جدی بیان‌کارند. همچنین با توجه به دلالت‌های نظریه بر ساخت‌گرایی انتظار می‌رود که حضور بیشتر در دانشگاه موجب شود فرد به علت قرار گرفتن در معرض تبیین‌های متفاوت از برخی از رفتارهای انحرافی (مثل تبیین‌های پزشکی، جامعه‌شناسانه و روان‌شناسانه) نگرش دیگری به جرایم داشته باشد و در نتیجه جرایم را کمتر جدی بپندارد و به اصطلاح با رفتار انحرافی به‌عنوان جرم برخورد نکند.

از سوی دیگر، با توجه به دلالت‌های نظریه فمینیستی و نیز یافته‌های نظری پژوهش‌های قبلی انتظار می‌رود زنان به دلیل ویژگی‌های جسمانی‌شان و به‌خاطر زمینه‌های اجتماعی و سیاسی خاصی که در آن قرار دارند، در مقایسه با مردان جرایم را جدی‌تر بدانند. به علاوه، بر اساس یافته‌های پژوهش‌های پیشین استدلال می‌شود؛ آن‌ها که با مجرمان رابطه و تماس بیشتری دارند جرایم را کمتر جدی می‌پندارند و برعکس، جدی‌انگاری جرم در بین کسانی که خود یا نزدیکان بزه دیده‌اند بیشتر است.

روش تحقیق

روش به‌کار رفته در این تحقیق پیمایشی است، واحد مشاهده و تحلیل فرد می‌باشد و برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده است. در این تحقیق دو پرسشنامه به‌کار رفت. در پرسشنامه اول تعداد 20 مجازات به‌گروه داور (50 نفر از اساتید و دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری گروه‌های حقوق و جامعه‌شناسی) این تحقیق داده شد و از آنان خواسته شد شدت هر یک از مجازات‌ها را با نمره‌ای از 1 به معنی کمترین تا 20 به معنی بیشترین مشخص نمایند.

در پرسشنامه بعدی علاوه بر سنج‌های مربوط به متغیرهای مستقل، تعداد 35 عمل مجرمانه (به صورت سناریوی کوتاه⁷⁶) که براساس قوانین کیفری و به‌ویژه قانون مجازات اسلامی جرم یا بزه هستند گنجانده شده بود. 35 عمل مجرمانه ذکر شده در پرسشنامه براساس ماهیت‌شان، ملاحظات حقوقی و نیز پیشینه تحقیق به پنج گروه جرایم خشن (قتل، تجاوز به عنف، آدم‌ربایی و ضرب و جرح) جرایم جنسی (زنا و رابطه جنسی با هم‌جنس)، جرایم ضد امنیتی (جاسوسی، قاچاق مواد مخدر، محاربه⁷⁷ و جعل اسکناس)، جرایم اقتصادی (اختلاس، کلاه‌برداری، ارتشا و گران‌فروشی)، جرایم اخلاقی (مشروب‌خواری، سقط جنین، شهادت دروغ، تهمت زنا و توهین).

تعریف نظری و روش سنجش متغیرهای اصلی تحقیق

انگاری جرم است. مفهوم **انگاری جرم**⁷⁸ : متغیر وابسته این تحقیق **جدی‌جدی** مذکور روشن می‌سازد که افراد تا چه میزان فعالیت‌های مجرمانه را جدی می‌انگارند و در برابر آن‌ها سخت‌گیرند. ارزیابی‌کنندگان در ارزیابی جدیت جرم عوامل زیادی را در نظر می‌گیرند. لیکن در این بین ابعاد خود عمل مجرمانه مثل غیر اخلاقی بودن و زیانبار بودن آن از اهمیت بیشتری برخوردار است (ور، 1989: 795؛ رزی و هنری، 1980: 492؛ مک دونالد و همکاران، 2007: 3 و روزن مرکل، 2001: 310). برای جدی‌انگاری سه بعد مشخص شد: نادرستی، زیانباری، و شدت مجازات. پاسخگویان میزان نادرست بودن، زیانبار بودن و شدت مجازات را برای 35 عمل مجرمانه مشخص

کردند.

پنداری⁷⁹ : منظور از این متغیر این است که جرم مورد نظر چقدر از نادرست اخلاقی و نادرست می‌باشد. از وی خواسته شد که میزان نادرستی جرم مذکور نظر پاسخگو غیر

نامه تنها عنوان جرم مطرح نشد. منظور از سناریو این است که در پرسش⁷⁶ عنوان مثال؛ بلکه موقعیت و حالت ارتکاب‌عمل در شرحی کوتاه بیان شد. به دانید و که گفته شود زنا محصنه را چقدر نادرست و زیانبار می‌به جای این کنید گفته شد: مرد متأهلی مرتکب زنا می‌چه مجازاتی برای آن پیشنهاد می‌شود. از نظر شما این عمل چقدر زیانبار و نادرست است و شایسته چه مجازاتی است؟

. مصداق جرم محاربه از نظر مجازات اسلامی مسلح بودن و ایجاد رعب و وحشت⁷⁷ عنوان مصداق آن استفاده عمومی است. در این تحقیق از شرح عمل مجرمانه زیر به شد «چهار مرد مسلح با ایجاد رعب و وحشت در بین مردم حاضر در بانک مبلغ دزدند». براساس ماده 185 قانون مجازات اسلامی یک میلیارد تومان از بانک می‌باشد. این جرم در حکم محاربه بوده و مجازات آن اعدام می‌باشد.

⁷⁸ fo ssensuaires deviecreP .

⁷⁹ fo ssenlufgnorw deviecreP .

را با نمرای از 1 به معنی کمترین تا 20 به معنی بیشترین مشخص نماید

زیانبارپنداری⁸⁰ : این متغیر ناظر به توجه پاسخگو به پیامدهای عینی یا های احتمالی زیان

جرم بر قربانیانش می‌باشد. از پاسخگو خواسته شد میزان آسیب‌زا یا زیانبار بودن جرم را با نمره‌ای از 1 به معنی کمترین تا 20 به معنی بیشترین مشخص سازد.

شدت مجازات : علاوه بر دو سؤال فوق از پاسخگویان خواسته شد تا مجازات مورد نظر خود برای هر جرم را از لیست مجازات‌هایی که در اختیارشان گذاشته شده است تعیین کنند. همان‌طور که قبلاً ذکر شد میانگین شدت هر یک از مجازات‌ها قبلاً توسط گروه داور تحقیق مشخص شده بود (نگاه کنید به جدول شماره 1 پیوست). نمره جدی‌انگاری هر جرم در این تحقیق عبارتست از میانگین سه متغیر نادرست پنداری، زیانبارپنداری و شدت مجازات‌های اختصاص‌یافته توسط پاسخگویان. با توجه به این‌که دامنه هر سه نمره از 1 تا 20 بود دامنه نمره جدی‌انگاری هم از 1 به معنی کمترین جدیت تا 20 به معنی بیشترین خواهد. اما برای بررسی نمره متغیرهای مختلف تحقیق با دامنه تغییرهای متفاوت، نمره جدی‌انگاری جرم تبدیل به شاخصی از 1 تا 100 شد.

دینداری : در این تحقیق برای سنجش دینداری بر پایه تعریف چند بعدی گلاک و استارک⁸¹

سنجه‌ای متشکل از 8 گویه به صورت طیف لیکرتی تهیه شد. ضریب آلفا برای آزمون پایایی این سنجه 0/81 بود.

پایگاه اجتماعی اقتصادی⁸² : برای سنجش این متغیر میزان تحصیلات پدر و مادر، منزلت

شغلی پدر و میزان درآمد خانوادگی ملاک قرار گرفت. با ترکیب نمرات هفت سطحی درآمد، تحصیلات پدر، تحصیلات مادر و منزلت شغلی پدر شاخصی به وجود می‌آید که کمترین نمره آن 1 و بیشترین 28 خواهد بود. ضریب آلفا برای همبستگی درونی اجزای این شاخص 0/81 است.

سطح توسعه‌یافتگی استان محل سکونت : توسعه جریانی پیچیده و چند بعدی است که در ضمن آن جامعه و نهادهایش از وضعیت‌های نامطلوب به سمت وضعیت بهتر حرکت می‌کنند. در این تحقیق، پس از بررسی سطح‌بندی‌های مختلف از سطح‌بندی پوراحمد و همکاران که

در نتیجه‌گیری پژوهش خود با عنوان «بررسی روند تغییرات توسعه‌یافتگی استان های کشور

در بین سال‌های 65 تا 82» به دست آورده‌اند، برای سنجش سطح توسعه‌یافتگی

⁸⁰ fo ssenlufmrah deviecreP .

⁸¹ . s'krats dna kcolG)5691(

⁸² cimonoc dna oicos .

استفاده شد.

با اینکه سطح توسعه‌یافتگی استان متغیری در سطح کلان می‌باشد ولی در این تحقیق

هدف مقایسه استان‌ها با همدیگر نیست بلکه این متغیر در سطح فردی در نظر گرفته شد

و با سکونت افراد در مناطق با سطوح مختلف توسعه‌یافتگی تعریف شد. **میزان تماس با جرم**: منظور از تماس با جرم میزان ارتباط و تعامل فرد با جرایم و افراد مجرم است که می‌توانند از نزدیکان وی (اعضای خانواده، خویشاوندان و دوستان نزدیک) باشند. در این تحقیق، میزان تماس فرد با جرم به‌عنوان یکی از متغیرهای مستقل از طریق سنج‌های با شش سؤال از نوع لیکرت سنجیده می‌شود. ضریب آلفا برای آزمون پایایی سنج‌های میزان تماس با جرم 0/66 می‌باشد.

میزان بزه‌دیدگی: منظور از بزه‌دیدگی آسیب جسمی، روحی و مالی دیدن از یک جرم است که ممکن است بزه دیده یا قربانی خود فرد یا یکی از نزدیکانش باشد. در این پژوهش میزان مشاهده وقوع جرم و **بزه‌دیدگی** فرد یا یکی از نزدیکان وی توسط سنج‌های مرکب از پنج‌گویه در طول یک طیف 6 قسمتی از نوع لیکرتی سنجیده می‌شود. ضریب آلفا برای آزمون پایایی سنج‌های میزان **بزه‌دیدگی** 0/57 می‌باشد.

طول مدت تحصیل در دانشگاه: این متغیر به مدت زمانی اشاره دارد که فرد پس از پایان تحصیلات متوسطه و قبولی در آزمون سراسری در دانشگاه‌های مختلف به‌عنوان دانشجو حضور داشته است.

علاوه بر متغیرهای فوق تعدادی متغیر دیگر هم در این تحقیق وارد شدند که حالت زمینه‌ای داشتند. این متغیرها عبارتند از: شهرنشین یا روستانشین بودن که با سکونت در شهرهای بزرگ (تهران و مراکز استان‌ها) یا کوچک و روستا تعریف عملیاتی شده است⁸³، سن، جنس، وضعیت تأهل، قومیت، نوع مذهب، دانشکده و مقطع تحصیلی.

جمعیت و نمونه تحقیق

جمعیت این تحقیق تمامی دانشجویان زن و مرد مقاطع مختلف کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه تربیت معلم تهران واحد کرج هستند که در نیم‌سال دوم سال تحصیلی 88-89، 10298 نفر بودند از این تعداد 320 نفر به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. پرسشنامه‌ها در اردیبهشت‌ماه 1389 در دانشکده‌های مختلف دانشگاه اجرا شد.

در پژوهش حاضر از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای نامتناسب استفاده شده است. با توجه به این‌که نسبت دانشجویان دختر در جمعیت تحقیق زیادتر از پسران بود (75 درصد دختر و 25 درصد پسر)، برای رسیدن به هدف تحقیق در برآورد رابطه جنسیت به‌عنوان یک متغیر مستقل،

83 دهنده قرار داشتن در مناطق . شهرنشین و روستانشین بودن در عین حال نشان می‌دهد. یافتگی هم می‌دارای سطوح مختلف توسعه

حدود 20 درصد به سهمیه پسران افزوده شد تا نمونه آماری نماینده خوبی از ویژگی‌های پسران نیز باشد. بنابراین نمونه نهایی تحقیق متشکل از 55 درصد دختر و 45 درصد پسر می‌باشد.

یافته‌ها

ویژگی‌های جمعیتی و زمینه‌ای نمونه: از جمعیت مورد مطالعه 53/4 درصد زن، 46/6 درصد مرد؛ 9/1 درصد متأهل، 90/1 درصد مجرد؛ 8/8 درصد سنی، 91/2 درصد شیعه؛ 80 درصد متولد و ساکن شهر، 20 درصد متولد روستا؛ 70 درصد دانشجوی دوره کارشناسی، 30 درصد دانشجوی دوره کارشناسی ارشد یا دکتری؛ 71/6 درصد وابسته به حمایت مالی خانواده و 28/4 درصد دارای استقلال مالی بودند. میانگین سنی پاسخ‌گویان 22/56 و میانگین تعداد اعضای خانواده 5/71 بود. میانگین طول مدت حضور در دانشگاه به‌عنوان دانشجویان برای نمونه تحقیق 3/78 سال بود. پایگاه اجتماعی اقتصادی 42 درصد پاسخ‌گویان در سطح پایین، 50 درصد در سطح متوسط و 8 درصد در سطح بالا بود. از نظر توسعه‌یافتگی استان محل سکونت 13 درصد پاسخ‌گویان در استان‌های توسعه‌نیافته، 17 درصد در استان‌های کم‌توسعه یافته، 25 درصد در استان‌های در حال توسعه و 45 درصد در استان‌های توسعه‌یافته سکونت داشتند.

یافته‌های توصیفی متغیرهای اصلی تحقیق

یافته‌های توصیفی متغیرهای اصلی این تحقیق براساس میانگین گزارش شده اند. دامنه نمرات هر متغیر در نوسان بود، لذا جهت این‌که میانگین‌ها قابل مقایسه شوند دامنه آن‌ها به 0 تا 100 تبدیل شد.

تماس با جرم: میانگین شاخص تماس با جرم و مجرمین 16 بود. با توجه به میانگین این شاخص میزان تماس با جرم دانشجویان در سطح بسیار پایینی قرار داشت. **بزه‌دیدگی:** میانگین شاخص بزه‌دیدگی در تحقیق حاضر 29 بود. بر این اساس، میزان بزه‌دیدگی برای دانشجویان پایین بود.

جدی‌انگاری جرم: میانگین شاخص کل برای جدی‌انگاری جرم 66 بود. میانگین‌های مربوط به ابعاد سه‌گانه متغیر مذکور بدین قرار بودند؛ میانگین کلی شاخص نادرست‌پنداری 75، زیان‌بارپنداری 73 و شدت مجازات‌های اختصاص‌یافته برای جرایم 50 بود.

رتبه‌بندی جرایم: در این تحقیق، بیشترین نمره جدی‌انگاری به گروه جرایم خشن با میانگین 73 داده شده است. پس از گروه مذکور جرایم بر علیه امنیت ملی (جاسوسی، قاچاق مواد و سرقت مسلحانه) با میانگین (72)، جرایم جنسی (69)، اقتصادی (67) و اخلاقی (56) قرار

گرفته اند. ارزیابی پاسخگویان از جدی‌نگاری جرم و ابعاد آن به تفکیک جرایم در جدول 2 پیوست آمده است.

دینداری: میانگین شاخص دینداری 69 نشان می‌دهد؛ میزان دینداری پاسخگویان در حد بالایی است. میزان دینداری 62 درصد دانشجویان در سطح بالا، 32 درصد در سطح متوسط و 6 درصد در سطح پایین می‌باشد.

مقایسه با رتبه‌بندی‌های دیگر

معدود تحقیقات انجام شده در کشورهای مسلمان نشان داده‌اند که مسلمانان برخلاف

غیر مسلمانان جرایم جنسی و اخلاقی را در رتبه دوم بعد از جرایم خشن قرار می‌دهند. تحقیق سراج‌زاده (2008)، در ایران نیز این نکته را تأیید می‌کند. اما در مطالعه حاضر

جرایم جنسی از نظر جدیت در رتبه سوم قرار گرفته‌اند و جرایم ضد امنیتی جدی‌تر از آن‌ها قلمداد شده‌اند. البته میزان تفاوت بین گروه جرایم ضد امنیتی و جرایم جنسی چندان زیاد نیست. اسکات و التاقب (1985) دو رتبه‌بندی از کشورهای غربی را با جوامع مسلمان مقایسه کردند. رتبه‌بندی دانشجویان غربی بدین‌ترتیب بود؛ جرایم خشن، جرایم موادمخدر، جرایم اقتصادی، جرایم دارایی و در نهایت جرایم اخلاقی و جنسی. رتبه‌بندی دانشجویان مسلمان بدین‌ترتیب بود؛ جرایم خشن، جرایم جنسی و اخلاقی، جرایم مواد، جرایم اقتصادی و جرایم دارایی. رتبه‌بندی روزن مرکل با نمونه‌ای از دانشجویان آمریکایی در سال 2001 بدین‌ترتیب بود؛ جرایم خشن، جرایم یقه‌سفید و در نهایت جرایم مربوط به دارایی مثل سرقت. رتبه‌بندی ون و همکاران در سال 2002 در هنگ‌کنگ بدین قرار بود؛ ابتدا جرایم خشن بعد جرایم مواد و راهزنی و در رتبه‌های آخر جرایم خیابانی مثل کیف‌چاپی قرار دارند. رتبه‌بندی مطالعه سراج‌زاده در سال 2008 از دانشجویان ایرانی بدین‌ترتیب بوده است؛ جرایم خشن، جرایم جنسی، جرایم بر ضد امنیت ملی، جرایم اقتصادی، جرایم اخلاقی، جرایم کمتر خشن. در مجموع این یافته‌ها حاکی از آن است که یک اجماع جهانی درباره جرایم خشن وجود دارد ولی تفاوت عمده نمونه‌های مربوط به مسلمانان با نمونه‌های غربی در جدی‌نگاری جرایم جنسی و اخلاقی

است.

یافته‌های تبیینی

در جدول زیر نتایج آزمون همبستگی (پیرسون و اسپیرمن) و سطح معنی‌داری برای رابطه متغیرهای مستقل با متغیر وابسته (جدی‌نگاری جرم) ارائه شده است.

جدول شماره 1. ضریب همبستگی و معناداری برای رابطه متغیرهای مستقل با وابسته

سطح مدت سکونت در طول مدت حضور پایگاه اجتماعی-تماس با قریانی
متغیر دینداری
توسعه یافتگی شهرهای بزرگ در دانشگاه اقتصاد جرم جرم شدن

جدی انگاری
جرم
0/49** -0/29** -0/18** -0/23** -0/11 -0/10 -0/06 -0/14 -0

** معنی داری در سطح 99 درصد * معنی داری در سطح 95 درصد

اطلاعات ارائه شده در جدول نشان می‌دهند که متغیرهایی دینداری، سطح توسعه یافتگی استان محل سکونت، مدت سکونت در شهرهای بزرگ، طول مدت حضور در دانشگاه و سن رابطه معنی داری با میزان جدی انگاری جرم دارند. رابطه متغیرهای پایگاه اجتماعی-اقتصادی، تماس با جرم و بزه دیدگی با جدی انگاری ضعیف بوده و از نظر آماری معنادار نیست. در بین متغیرهای مستقل، دینداری بیشترین رابطه مثبت را با جدی انگاری داشته و سبب افزایش آن می‌گردد. متغیرهای دیگر مثل سطح توسعه یافتگی استان محل سکونت، مدت سکونت در شهرهای بزرگ، سن و طول مدت حضور در دانشگاه به طرز معنی داری جدی انگاری جرم را کاهش می‌دهند.

داری در بین دو جنس از دهد اختلاف معنی همچنین نتایج آزمون تی⁸⁴ نشان می‌دهد

لحاظ
جدی انگاری جرم (زنان با میانگین 69/5 و مردان با میانگین 64/5) وجود دارد، بدین نحو که جدی انگاری جرم در بین زنان بیش از مردان است هرچند که این تفاوت در حد ضعیفی است. ضریب اتا برای شدت رابطه 230 و این رابطه در سطح 99 درصد معنی دار است. نتایج تحلیل رگرسیون برای رابطه متغیرهای مختلف با جدی انگاری جرم و متغیرهای سازنده آن در جدول شماره 2 ارائه شده است.
جدول شماره 2. نتایج تحلیل رگرسیون برای متغیرهای مستقل مرتبط با جدی انگاری جرم

متغیر دینداری سطح توسعه یافتگی جنسیت R ضریب تعیین⁸⁵

مقدار ضریب بتا 445 / 0/0303 -0/195 -0
0 / 035 / 59
معنی داری 0 / 0000 / 0000 / 000

⁸⁴ T.

⁸⁵ R.

نتایج کنترل متغیرها توسط مدل رگرسیون نشان داد متغیرهای میزان دینداری،

سطح توسعه‌یافتگی استان محل سکونت و جنسیت به تنهایی قادرند 35 درصد تغییرات جدی‌انگاری جرم را پیش‌بینی نمایند. در این بین دینداری بیشترین اثر مثبت و

سطح توسعه‌یافتگی استان محل سکونت بیشترین اثر منفی را در تغییرات متغیر وابسته

داشت.

جدول شماره 3. تحلیل رگرسیون جدی‌انگاری گروه‌های مختلف جرایم

جرایم خشن جرایم ضد امنیتی جرایم جنسی جرایم اقتصادی جرایم اخلاقی
متغیر

بِتامعنی داریبِتامعنی داریبِتامعنی داریبِتامعنی داریبِتامعنی داری

دینداری 0/047 /0396 /0264 /0000 /0517 /0000 /0147 /0008 /0441 /0000 /0

حضور در دانشگاه 0/006-0/156 /0020 /0727 /041-0/0185 /0698-0/0022 /001-0/0164 /0

سطح توسعه‌یافتگی 0/000-0/196 /000-0/0158 /002-0/143-0/005-0/0158 /000-0/0268 /000-0/0276 /0

جنس* 0/006-0/210 /0001 /098 /003-0/0139 /0664-0/0025 /010-0/0126 /0

0 /059 /030 /064 /031 /29R

ضریب تعیین 0/085 /009 /041 /0087 /036 /0

معنی‌داری مدل 0/000 /0000 /0000 /0000 /0000 /0

* جنس به صورت متغیر دو ارزشی (0 و 1) وارد معادله شد که در آن 0 برای زن و 1 برای مرد در نظر گرفته شده است. در نتیجه بتای منفی به معنی این است که زنان سخت‌گیرتر از مردان هستند.

در رابطه با تأثیر متغیرهای مستقل در میزان جدی‌پنداشتن گروه‌های مختلف جرایم، نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد؛ در گروه جرایم خشن متغیرهای طول مدت حضور در دانشگاه، سطح توسعه‌یافتگی استان محل سکونت و جنسیت در پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته اثر معنی‌داری داشتند. در گروه جرایم ضد امنیتی فقط متغیرهای دینداری و سطح توسعه‌یافتگی استان محل سکونت سهم معنی‌داری در تغییرات متغیر وابسته داشتند. در گروه جرایم اقتصادی متغیرهای دینداری و سطح توسعه‌یافتگی استان محل سکونت اثر معنی‌داری در تغییرات متغیر وابسته داشتند. در این گروه اثر سطح توسعه‌یافتگی استان محل سکونت نسبت به میزان دینداری بیشتر بود. در گروه جرایم جنسی متغیرهای میزان دینداری، سطح توسعه‌یافتگی

استان محل سکونت، میزان حضور در دانشگاه و جنسیت اثر معنی‌داری در تغییرات متغیر وابسته داشتند. در این گروه اثر دینداری در پیش‌بینی تغییرات جدی‌انگاری جرایم جنسی بسیار بیشتر از بقیه متغیرهای مستقل است. در گروه جرایم اخلاقی متغیرهای دینداری، توسعه و

حضور در دانشگاه اثر معنی‌داری در پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته داشته اند. در این گروه سهم دینداری در پیش‌بینی تغییرات جدی‌انگاری جرایم اخلاقی بیشتر از سایر متغیرهای مستقل بود. با توجه به نتایج تحلیل رگرسیون برای جدی‌انگاری گروه‌های جرایم می‌توان استدلال نمود؛ دینداری اثر مثبت معنی‌داری در پیش‌بینی تغییرات جدی‌انگاری همه جرایم به غیر از جرایم خشن دارد. در مجموع می‌توان نتیجه گرفت که هرچه نمره فرد در شاخص دینداری کمتر باشد،

در مناطق توسعه‌یافته‌تر زندگی کند و در ضمن مرد باشد، جرایم را کمتر جدی

خواهد پنداشت. در حالی‌که توسعه‌یافتگی در کاهش جدی‌انگاری همه انواع جرائم تأثیر

دارد، اثر عمده دینداری بر افزایش جدی‌انگاری در جرائم جنسی، اخلاقی و ضدامنیتی دیده

می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

در این مطالعه وجود يك اجماع نسبی در رابطه با جدیت جرایم مشاهده شد. این امر نشان‌گر آن است که روی هم رفته الگوهای نگرشی دانشجویان به جرایم (به ویژه جرایم جنسی و اخلاقی) تحت‌الشعاع ارزش‌های مشترکی است که عمدتاً در زمینه مشترك دینی جامعه شکل گرفته‌اند. یافته‌های این تحقیق با تحقیقات مشابهی که در کشورهای اسلامی انجام شده تقریباً هماهنگ است. تأثیرپذیری نگرش‌های عمومی از ارزش‌های مشترك دینی در کشورهای مسلمان موجب شده پژوهش‌گران این جوامع را در برخورد با جرم جدی‌تر از جوامع غربی بدانند و آن را یکی از دلایل پایین‌تر بودن جرم در این جوامع بدانند (ایوانز و اسکات، 1984: 52؛ ویلیامز و همکاران، 2007؛ اسکات و ال‌تاقب، 1977؛ نیومن 1976؛؛ سراج‌زاده، 2008).

با این حال، متغیرهایی مثل میزان دینداری، زندگی در مناطقی که دارای سطوح

متفاوت توسعه‌یافتگی و توسعه شهری هستند، طول مدت حضور در دانشگاه، جنسیت و سن سبب پراکندگی نظرات افراد در رابطه با جدی‌انگاری جرم شده است. در این تحقیق

رابطه قدرتمندی بین میزان دینداری و جدی‌انگاری جرایم به ویژه جرایم جنسی و اخلاقی مشاهده شد. با وجود این، اثر دینداری عمدتاً در ارتباط با جرایم جنسی و اخلاقی و تا

حدودی ضدامنیتی است و در جرایم خشن و اقتصادی اثر دینداری کوچک و حتی

غیرمعنی‌دار است. این به معنی آن است که میزان دینداری عمدتاً بر جدی‌انگاری
جرایمی اثر می‌گذارد

که به صورت اختصاصی بر اساس ارزش‌های دینی نهی شده‌اند و در خصوص جرایم دیگری

که براساس همه منابع ارزشی (دینی و غیردینی) نادرست هستند، دینداری اثر ویژه‌ای

ندارد.

در مقایسه با اثر دینداری، متغیرهایی مثل حضور در دانشگاه و سکونت در مناطق توسعه‌یافته‌تر اثرشان بر جدی‌انگاری جرم چندان زیاد نیست اما باز نمی‌توان از تأثیر آن‌ها در کاهش جدی‌انگاری جرم (خلاف جهت اثر دینداری) پاسخگویان چشم پوشید. اثر کاهنده این متغیرها بر جدی‌انگاری جرایم اخلاقی و جنسی بیش از سایر جرایم است. تأثیر توسعه‌یافتگی محل سکونت و حضور بیشتر در دانشگاه بر کاهش جدی‌انگاری جرایم به‌خصوص جرایم اخلاقی می‌تواند تا حدی با دلالت‌های نظریه دورکیم مبنی بر تقویت حقوق ترمیمی در برابر حقوق تنبیهی در دوران مدرن تبیین شود و مؤید آن باشد. این یافته با یافته‌های تحقیقات پیشین (ور، 1989 و روزنمرکل، 2001) هم هماهنگ است. با وجود این، همان‌طور که این تحقیق هم نشان می‌دهد، انتظار نمی‌رود تأثیر عوامل مدرن‌ساز موجب نمی‌شود ارزش‌های دینی و اخلاقی در ارزیابی جرایم نقش خود را کلاً از دست بدهند. در عین حال این عوامل موجب می‌شوند تا ارزیابی افراد نسبت به جرایم جنسی و اخلاقی و عقیدتی (ارتداد) که در قانون مجازات اسلامی آمده به سمت آسان‌گیری میل کند.

از منظری بر ساخت‌گرایانه افزایش تساهل، کاهش روحیه تنبیهی و افزایش توجه پاسخگویان به پیامدهای عینی جرایم را می‌توان ناشی از فضای میان‌ذهنیتی حاکم بر مناطق توسعه‌یافته و محیط‌های دانشگاهی دانست که موجب تنوع‌نگرش‌های افراد به پدیده‌ها و ازجمله جدی‌انگاری جرایم می‌شود. با این‌که در این مطالعه پایگاه اجتماعی اقتصادی رابطه معنی‌داری با جدی‌انگاری

نداشت ولی مطالعه اثر آن بر جرایم اقتصادی مالی نشان می‌دهد که هرچه پایگاه اجتماعی اقتصادی دانشجویان بالاتر می‌رود جرایم اقتصادی (رشوه‌خواری، اختلاس، گرانفروشی و کلاهبرداری) را کمتر جدی، نادرست و زیانبار می‌دانند. گرچه این رابطه ضعیف است ولی می‌تواند در چارچوب دلالت‌های نظریه‌های تضاد و انتقادی (ون و همکاران، 2002) تبیین شود.

در این مطالعه مشاهده شد زنان با جرایمی که قربانی آن‌ها به احتمال زیاد خودشان هستند (مثل تجاوز به عنف، زنا، تهمت زنا، قتل ناموسی و عدم پرداخت نفقه) برخورد جدی‌تری دارند تا مردان. با توجه به نظریه‌های فمینیستی و برخی مطالعات انجام شده (مثل: ون و همکاران، 2002) تفاوت‌های جامعه‌شناختی و روان‌شناختی بین زنان و مردان باعث می‌شود، زنان ترس بیشتری از هنجارشکنی و جرم داشته باشند (صادقی و میرحسینی، 1388) و در نتیجه از

نظام‌های هنجاربخشی چون دین حمایت بیشتری نمایند. در صورتی‌که مردان به علت موقعیت اجتماعی برترشان ترس زیادی از هنجارشکنی ندارند. در کل با توجه به رابطه قوی دینداری و سطح توسعه‌یافتگی با جدی‌انگاری جرم می‌توان نتیجه گرفت که با فراگیر شدن و تعمیق فرآیندهای توسعه‌ای احتمالاً جدی‌انگاری جرایم و به‌خصوص جرایم اخلاقی، جنسی، و اعتقادی دستخوش تغییر شود و با مدارای بیشتری با آن‌ها برخورد شود. همچنین انتظار می‌رود افراد به جرم و رفتار انحرافی فقط از زاویه ارزش‌های اخلاقی ننگرند بلکه با برخورداری از آگاهی و اطلاعات بیشتر از پیامدهای اجتماعی جرایم به عوامل دیگر مثل آسیب‌های فردی، اجتماعی و اقتصادی جرایم نیز توجه کنند. با کاهش روحیه مجازات‌گرایی و توجه به بعد اجتماعی جرایم انتظار می‌رود راه بر راهبردهای کیفری جدید همانند بازتوانی و اصلاح مجرمین در سایه پذیرش آنان به‌عنوان عضوی از جامعه ضمن در نظر گرفتن مسئولیت اخلاقی عملشان، هموارتر گردد.

تفاوت بخش‌های مختلف جمعیت مورد مطالعه در جدی‌انگاری جرم، ضرورت مطالعه این موضوع در جمعیت‌های دیگر را مطرح می‌کند. مطالعه و بررسی نگرش‌ها و گرایش‌های عمومی نسبت به جرایم و مجازات‌ها و تحول آن‌ها در طول زمان این امکان را فراهم می‌کند تا برنامه‌ها و سیاست‌های مبارزه با جرم واقعی‌تر گردد و بین افکار عمومی و نظام قضایی شکاف ایجاد نشود و در نتیجه سرمایه و انسجام اجتماعی افزایش یابد.

منابع

- احمدی، حبیب (1384)، *جامعه‌شناسی انحرافات*، چاپ اول، تهران: انتشارات سمت.
- آرون، ریمون (1382)، *مراحل سیر اساسی اندیشه در جامعه‌شناسی*، ترجمه باقر پرهام، چاپ ششم، تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- پورا احمد، احمد و همکاران (1383)، «*بررسی روند تغییرات توسعه‌یافتگی استان‌های کشور (دوره زمانی 65 تا 82)*»، مجله‌نامه پژوهش فرهنگی، سال هشتم، دوره جدید، شماره 21_3:9.
- دورکیم، امیل (1384)، *درباره تقسیم کار اجتماعی*، ترجمه باقر پرهام، چاپ دوم، تهران: نشر مرکز.
- دورکیم، امیل (1385)، *قواعد روش جامعه‌شناسی*، ترجمه علی‌محمد کاردان، چاپ هفتم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- رابینگتون، ارل و واینبرگ، مارتین (1386)، *رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی*، ترجمه: صدیق سروستانی، چاپ سوم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- زیاری، کرامت‌الله (1379)، «*سنجش توسعه‌یافتگی فرهنگی*»، نامه علوم اجتماعی، دوره 16، شماره 16، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، پاییز و زمستان: 91-104.
- سراج‌زاده، سید حسین (1384)، *چالش‌های دین و مدرنیته (مباحثی جامعه‌شناختی در دینداری و سکولار شدن)*، چاپ دوم، تهران: انتشارات طرح نو.

سليمی، علی و داوری محمد (1387)، *جامعه‌شناسی کجروی*، چاپ دوم، قم: ناشر پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

عبدالهیان، حمید و نایبی، هوشنگ (1381)، *تبیین قشربندی اجتماعی*، مقاله در مجله نامه علوم اجتماعی، شماره 20، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران: 205-236. صادقی فسایی، سهیلا و زهرا میرحسینی (1388)، *بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر ترس از جرم در میان زنان شهر تهران*، نامه علوم اجتماعی، شماره 125:36-152.

لبیبي، محمدمهدی (1387)، *جامعه‌شناسی جرائم خشن*، چاپ اول، تهران: نشر افکار. لوزیک، دانیلین (1388)، *نگرشی نو در تحلیل مسائل اجتماعی*، ترجمه سعید معیدفر، تهران: موسسه انتشارات امیرکبیر.

محسنی، منوچهر (1386)، *جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی*، چاپ اول، تهران: انتشارات طهوری.

منصور، جهانگیر (1383)، *قانون مجازات اسلامی (با آخرین اصلاحات و الحاقات)*، چاپ بیست و پنجم، تهران: موسسه انتشارات آگاه.

9, oN :2 :461-541 luaP dnomlAygolonimirC ecitsuJ lanimirC dna. "emirc etaroproc fo ssensuoires eht gnidnatsrednU" 9002(.loV ,

,"gnipoC fo dohteM a sa ecnaiveD" 6791(.teirraH ,kcalloP & rednaxelA ,htimS .B ycneunqtileD & emirC fo lanruoj:ta dnuof eb nac elcitra siht fo noisrev enilno ehT , 3/1/22/tcartsba/tnetnoc/igc/moc.bupegas.dac//:ptth

,"emirc fo snoitpecrep larur" 1002(.nyloraC ,llaBlanimirc yraropmetnoc fo lanruoJ ecitsuJ.84-73:1 .oN 71 .loV ,

lacoL A nI emirC fO raeF dnA aideM :ytirucesnI fo secapS")5002(kraM ,skanB .)2(1 loV ,rutluC dna aideM ,emirC ,"txetnoC .nadroJ ni ronoH fo semirC gnidulcnI ecneloiV ylimaF")6002(.la te dna .J ,noslraC "ssensuoireS fo snoitpecreP dna setaleroCseidutS edicimoH:4 .oN ,01 .loV , .913-392

dna ,ksir msividicer ,ssensuoires emirC")7791(.nhoJ .W ,enyaP dna ,nhoJ .S ,llorraC , "strepXe dna stneduts yb mret nosirp fo stnemgduj ni snoitubirtta lasuacfo lanruoJ ygolohcysP deilppA.206-595 :5 eussI ,26 .loV ,

,"tcelgeN dna esubA dlihc fo ssensuoireS deviecreP")7891(.mailliW ,G .renreoD weiveR ecitsuJ lanimirC.02-31 :1 .oN ,21 .loV

,"yllartuluC-ssorC emirC fo ssensuoireS ehT")4891(.E.J ,tlocS dna .S.S ,snavE ygolonimirC.95-93 :1(22

ydutS laciripmE :seiteicoS cimalsI ni tnemhsinuP lanimirC")9002(.messahG ,imessahG .081-951 :51 ,seR yciloP mirC J ruE , "narI ni gnicnetneS lanimirC ot sedutittA fo

eht rof troppus dna ,ecitsuJ evitinup ,noigileR")3991(la te dna dloraH .G ,kcimsarG lanimirC fo ymedacA ,2 .oN 01 .loV ,YLRETRAUQ ECITSUJ "ytlanep htaed .secneicS ecitsuJ
ssensuoireS emirC fo snoitacilppA")5791(samohT ,J .newEcM dna nosleN ,B .relleH , "stnemtrapeD eciloP ni noitamrofnIycneuqnilE dna emirC ni hcraeseR fo lanruoJ, .05-44:1 .oN ,21 .loV
eht ni noigileR cilbuP gnikihteR :yteicoS liviC dna noigileR")3002(.D ,trebreH .etagsA :tohsredlA ,dlroW yrarop-metnoC tsiaga ecneloiV elaM fo ssensuoireS eht fo noitpecreP laitnereffid")4002(.S ,gozreH "learsI ni sbarA dna sweJ gnoma ,srentraP etamitnI elameFlanoitanretnI fo lanruoJ ecneloiV.009-198 :)8(91 ,
ni ssensuoires emirc fo snoitpecreP cilbuP")3002(.eyrA ,renttaR dna oigreS ,gozreH , "stnargimmi wen susrev nrob-evitan learsIfo ygoloicoS eht fo lanruoJ lanoitanretnI waL.143-323 :4 eussI ,13 emuloV .
a sa noisavE xaT fo snoitpecreP")4002(.C enrohtnalB dna ,.H notruB ,.S ,yksnilraK "emirChraeseR xaT fo lanruoJ.E.432-622 :2 .oN ,2 .loV ,
,"ytirapsid dna susnesnoC ssensuoires emirc deviecreP")2002(.la te dna .P ,nawK ecitsuJ lanimirC fo lanruoJ.236-326 :03 .loV , ni ssensuoires emirc fo snoitpecreP eciloP dna cilbuP")5891(.S ,senoJ dna .M ,iveL , "sllEw dna dnalgnEygolonimirC fo lanruoJ hsitirB eht.052-432 :52 .loV ,
eht gnirusaem rof hcaorppa latnempoleved A")7002(.la te dna .J ,dlanoDcaM , "semirC fo ssensuoiresainavlysnneP fo ytisrevinU ygonolimirC fo tmemtrapeD. .8626-40191 AP ,8173 384 etiuS gnidliuB lieNcM , "serutluc xis ni wal dna noitpecreP ;ecnaived evitarapmoC")6791(.namweNreivesIE setatS detinU 71001 YN ,kroY weN euneVA tlibrednaV 25cnI ,dnalloH-htroN.
deviecreP eht gnissessA")9002(.R.A oreuqiP dna .S ,leahcimraC .L.N ,oreuqiP , "semirC teertS dna ralloC-etihW fo ssensuoireS dna ygonolimirC fo lanruoJ ecitsuJ lanimirC.461-541 :2 .oN ,9 .loV ,
s'noitan eht fo yevrus A :semirc fo ssensuoireS")5891(.la te dna .N ,yrneH ,lletnoP "ecilop fo sfeihceitsuJ lanimirC fo lanruoJ.31-1 :1 eussI ,31 .loV .
ssensuoires fo stenopmoc sa ssenlufmrah dna ssenlufgnorW")1002(.P ,S ,lekremnesoR , "sesneffo ralloc-etihw foecitsuJ lanimirC yraropmetnoc fo lanruoJ :4 oN 71 .loV , .723-803
,"?sesopruP Ila rof erusaeM A :ssensuoireS")0891(.P.J ,yrneH dna .H.P ,issoR.W.M ni

noitaulavE ecitsuJ lanimirC fo koobdnaH)sde(nnamleiT .S.K dna nielK.pp , .egaS :AC ,sllIH ylreveB .505-984
detatipicerp-mitciv fo ssensuoires eht fo snoitpecrep cilbuP")5002(gozreH .S ni edicimoh no wal eht fo ledom susnesnoc eht fo
sisylana laciripme nA : "sedicimoh ,learsIsegaP ,3 eussI ,33 emuloV ,waL fo ygoloicoS eht fo lanruoJ lanoitanretnI 871-961.
."tnehtI lanimirC dna ssensuoireS emirC")6891(.L ,abbeSlarutluC-ssorC fo lanruoJ ygoloheycysP.44-92 :1 .oN ,71 .loV ,
,"yneuqnileD fo tnemerusaeM ehT")4691(.gnagfloW .E nivraM dna netsrohT ,nilleS snoS & yeliW nhpJ :kroY weN.
nA :emirC fo ssensuoireS eht fo stnanimreteD laicoS")8002(.H.S ,hedazjareS , "elpmaS milsuM a fo noitanimaxEssapmoC
laicoS fo lanruoj ehT,4 .oN ,55 .loV , .065-145
,"esU gurD ot noitisoppO eht ni ytisoigileR fo eloR ehT")4002(uonailyTS soiletS ,84 .loV ,ygolonimirC evitarapmoC dna
yparehT redneffO fo lanruoJ lanoitanretnI .844-924 :4 .oN
,"eciloP eht ot emirC gnitropeR")0102(.eitaK ,sirroM dna .regoR ,gnilraThsitirB ygolonimirC fo lanruoJ.094-474 :3(05 ,
sallaD fo yevrus liam a ?emirC fo ssensuoireS deviecreP eht si tahW")6891(.M ,rraW , "stnediserlanruoJ yranilpicsidretnI nA
:ygolonimirC .I tmemngisa--b64 ygoloicoS .128-597 :4 .oN ,72 .loV
"yciloP dna hraeseR rof seunevA :setatS detinU eht ni emirC fo raeF")0002(.M ,rraW ecitsuJ lanimirC fo lanruoJ ehT.984-154
:4 .loV .
msitavresnoC naitsirhC")7002(.ssilB .L ycatS & ,nuE ,ho gnuJ & ,treboR ,L .smailliW , "seulaV lacitilopoicoS tnenimorP
dnayteicoS & noigileR fo lanruoJ:NSSI ,9 .loV , .8565-2251
ni ssensuoires emirC fo gniknaR")6891(.erooM .D dna ,nosdrahciR .B ,D ,nimelliuW larutluC-ssorC fo lanruoJ , "noitazinabru
fo stceffe ehT ,aeniuG weN aupap .44-92 :71 ygoloheycysP

سید حسین سراج زاده ، دانشیار جامعه شناسی دانشگاه تربیت معلم است (نویسنده
مسئول) .

serajsh@yahoo.com

احمد جعفری، کارشناس ارشد جامعه شناسی دانشگاه تربیت معلم است.

ahmadjafari1386@yahoo.com

پیوست

جدول شماره 1. میانگین شدت اختصاص یافته به مجازات‌ها توسط گروه داور

شکل مجازات مجازات شدت مجازات در دامنه 0 تا 20

سنگسار 9/ 19

اعدام 3/ 19

بدنی قصاص و قطع عضو 74/ 17

شلاق زدن بیش از 50 ضربه 56/ 12

شلاق زدن کمتر از 50 ضربه 64/ 10

حبس ابد 78/ 17

حبس از 15 سال بیشتر 06/ 15

تبعید 74/ 13

حبس از 5 سال تا 15 سال 22/ 13

محروم ساختن از آزادی حبس از 3 سال تا 5 سال 04/ 11

حبس 3 ماه تا یک سال 46/ 7

حبس از 1 سال تا 3 سال 5/ 9

حبس تا سه ماه 48/ 5

آزادی با وثیقه یا التزام 38/ 4

انفصال دائم از خدمات دولتی 1/ 11

محرومیت از حقوق اجتماعی محرومیت از حقوق مدنی 86/ 10

محکومیت به انجام خدمات و فعالیت‌های عام المنفعه 22/ 6

پرداخت دیه در جرایم نقص عضو مالی 52/ 10

پرداخت جریمه مالی و جبران خسارت 9/ 7

جدول شماره 2. میانگین نظر پاسخگویان درباره جدی‌انگاری جرایم

گروه جرایم جرم‌نادرست‌پنداری* زیان‌بارپنداری* شدت مجازات‌ها بجدی‌انگاری* آلفا میانگین گروه اختصاصی یافته* جرایم**

قتل عمد	27	1918	1924	189	18
تجاوز به عنف	11	1921	1987	164	18
قتل زنا موسی	65	1465	1472	12	14
خشن 73 64					
ضرب و جرح	78	159	1557	1084	13
قتل غیر عمد	5	1444	1603	1222	14
آدم ربایی	92	1721	1759	1324	16
زناى محصنه مرد	64	1715	1758	1312	16
زناى محصنه زن	75	175	1797	1339	16
زناى مرد مجرد	89	1347	1387	941	12
جنسی 69 90					
زناى زن مجرد	07	1234	1093	11	12
هم‌جنس‌بازی مرد	34	1591	1338	1021	13
هم‌جنس‌بازی زن	57	1416	1317	93	12
اختلاس	39	1775	1678	1134	15
کلاهبرداری	05	1393	1682	1131	15
اقتصادی و ارتشاء	62	165	1512	1142	67 70 14
مالی‌دزدی	05	1361	1128	898	10
گران‌فروشی	01	1435	1451	833	12
جعل اسکناس	72	1485	1494	105	13
جاسوسی	66	1787	1765	1492	16
برعلیه‌سرقت مسلحانه	03	1679	1589	1157	72 59 14
امنیت ملی قاچاق مواد مخدر	167	1628	1838	1311	16
قاچاق مواد مخدر	292	1744	1898	1411	17
مشروب‌خواری	05	135	1338	864	11
بی‌حجابی	02	921	982	335	7
توهین	78	1519	1567	592	9
اخلاقی 56 66					
تهمت زنا	41	1738	1697	1092	14
سقط جنین	08	135	1173	8	11
شهادت دروغ	95	1605	1792	1097	14
سرعت غیر مجاز	45	1567	1511	796	10
جیب‌بری	35	134	1231	835	11
جعل اسناد	65	1604	168	1184	14
ارتداد	77	765	725	489	6
عدم پرداخت نفقه	45	1567	1592	7	13
تخریب اموال دیگران	13	146	1275	75	11
* میانگین در دامنه 1 تا 20 است					
** میانگین در دامنه 1 تا 100 است					